

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THU GIANG

ĐÁNH GIÁ TỔNG HỢP ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN
HUYỆN ĐẠI TỪ - TỈNH THÁI NGUYÊN PHỤC VỤ
PHÁT TRIỂN NÔNG - LÂM NGHIỆP

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÝ

Thái Nguyên, 2014

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THU GIANG

**ĐÁNH GIÁ TỔNG HỢP ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN
HUYỆN ĐẠI TỪ - TỈNH THÁI NGUYÊN PHỤC VỤ
PHÁT TRIỂN NÔNG - LÂM NGHIỆP**

Chuyên ngành : Địa lí tự nhiên

Mã số : 60.44.02.17

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÍ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Thị Hồng

Thái Nguyên, 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi, các số liệu trích dẫn có nguồn gốc rõ ràng. Kết quả trong luận văn chưa được công bố trong bất cứ công trình nghiên cứu nào khác.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả luận văn

Nguyễn Thu Giang

Xác nhận
của trưởng khoa chuyên môn

PGS.TS. Nguyễn Thị Hồng

Xác nhận
của Người hướng dẫn khoa học

PGS.TS. Nguyễn Thị Hồng

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc và chân thành cảm ơn PGS.TS Nguyễn Thị Hồng đã chỉ bảo, hướng dẫn và giúp đỡ tôi rất tận tình trong suốt thời gian thực hiện và hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ tận tình của Ban chủ nhiệm khoa Địa lí, các Thầy, Cô giáo khoa Địa lí, trường Đại Học Sư Phạm Thái Nguyên. Tôi xin cảm ơn các Giáo sư, Tiến sĩ của Viện Địa lí thuộc Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi xin cảm ơn Sở tài nguyên môi trường, Sở Công Thương Thái Nguyên, Ủy ban nhân dân huyện Đại Từ, và các cơ quan, cá nhân đã giúp đỡ tôi về nguồn tư liệu phục vụ cho việc nghiên cứu đề tài.

Cuối cùng, tôi xin cảm ơn gia đình, những người thân và bạn bè luôn động viên, ủng hộ, giúp tôi tập trung nghiên cứu và hoàn thành luận văn của mình.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Học viên

Nguyễn Thu Giang

MỤC LỤC

	Trang
Trang phụ bìa	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu, các chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử nghiên cứu của đề tài.....	2
3. Mục đích nghiên cứu.....	4
4. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
5. Phạm vi nghiên cứu.....	4
6. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu.....	4
7. Đóng góp của luận văn.....	8
8. Cấu trúc của luận văn.....	8
NỘI DUNG	9
CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN NGHIÊN CỨU, ĐÁNH GIÁ TỔNG HỢP ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN PHỤC VỤ PHÁT TRIỂN NÔNG - LÂM NGHIỆP HUYỆN ĐẠI TỪ -	9
TỈNH THÁI NGUYÊN	9
1.1. Cơ sở lý luận.....	9
1.1.1. Các khái niệm.....	9
1.1.2. Đối tượng nghiên cứu.....	12
1.1.3. Những vấn đề lý luận về đánh giá cảnh quan.....	14
1.1.4. Các hệ thống phân loại CQ của các tác giả Thế giới và Việt Nam.....	17
1.2. Quy trình nghiên cứu.....	27
Tiểu kết chương 1.....	29

CHƯƠNG 2. ĐẶC ĐIỂM CÁC YẾU TỐ THÀNH TẠO VÀ SỰ PHÂN HÓA CÁC TỔNG HỢP THỂ TỰ NHIÊN KHU VỰC NGHIÊN CỨU	30
2.1. Vị trí địa lí và đặc điểm các yếu tố thành tạo các tổng hợp thể tự nhiên	30
2.1.1. <i>Vị trí địa lí</i>	30
2.1.3. <i>Điều kiện kinh tế - xã hội</i>	51
2.2. Đặc điểm các tổng hợp thể tự nhiên huyện Đại Từ - tỉnh Thái Nguyên ..	56
2.2.1. <i>Hệ thống chỉ tiêu phân loại các THPTN huyện Đại Từ</i>	56
2.2.2. Các loại THPTN huyện Đại Từ	58
Tiểu kết chương 2	63
CHƯƠNG 3. ĐÁNH GIÁ TỔNG HỢP ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN HUYỆN ĐẠI TỪ - TỈNH THÁI NGUYÊN	65
3.1. Các bước đánh giá và phân hạng mức độ thích nghi sinh thái.....	65
3.2. Nội dung và phương pháp đánh giá	66
3.2.1. <i>Nguyên tắc và phương pháp đánh giá</i>	66
3.2.2. <i>Lựa chọn chỉ tiêu đánh giá chung</i>	67
3.3. Đánh giá riêng cho ngành sản xuất	70
3.3.1. <i>Đối với sản xuất nông nghiệp</i>	70
3.3.2. <i>Đối với ngành lâm nghiệp</i>	75
3.4. Đánh giá tổng hợp điều kiện tự nhiên	80
3.5. Định hướng sử dụng không gian lãnh thổ huyện Đại Từ cho phát triển nông - lâm nghiệp.....	83
3.5.1. <i>Quy hoạch phát triển nông - lâm nghiệp</i>	83
3.5.2. <i>Định hướng sử dụng không gian lãnh thổ huyện Đại Từ cho phát triển nông - lâm nghiệp</i>	85
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	93
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	97

DANH MỤC VIẾT TẮT

STT	Chữ viết tắt	Nội dung
1	CQ	Cảnh quan
2	ĐKTN	Điều kiện tự nhiên
3	GDP	Tổng thu nhập quốc nội
4	KT - XH	Kinh tế - Xã hội
5	NCCQ	Nghiên cứu cảnh quan
6	NLKH	Nông lâm kết hợp
7	THTTN	Tổng hợp thể tự nhiên
8	TNTN	Tài nguyên thiên nhiên
9	UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1: Sự phân loại các CQ của A.G.Ixasenco (1961 a,b).....	18
Bảng 1.2: Sự phân loại các CQ của N.A.Gvozdexki 1961.....	19
Bảng 1.3: Sự phân loại các CQ của N.N. Nikolaiev (1966).....	20
Bảng 1.4: Hệ thống phân loại CQ [5].....	24
Bảng 2.1. Diện tích huyện theo cấp độ cao tuyệt đối và độ dốc [25].....	36
Bảng 2.2: Tần suất gió mùa đông trạm Đại Từ (%).....	39
Bảng 2.3: Tần suất gió mùa đông (%).....	40
Bảng 2.4: Nhiệt độ trung bình tháng, năm ở trạm Đại Từ ($^{\circ}\text{C}$).....	40
Bảng 2.5: Lượng mưa trung bình tháng và năm ở một số trạm của huyện (mm).....	41
Bảng 2.6: Tình hình biến động dân số Đại Từ giai đoạn 2008 - 2011 [23].....	51
Bảng 2.7. Các phụ lớp THPTN và độ cao địa hình.....	57
Bảng 2.8. Cấp phân vị và các chỉ tiêu phân chia huyện Đại Từ.....	58
Bảng 3.1: Tổng hợp đánh giá riêng các chỉ tiêu của THPTN đối với sản xuất nông nghiệp.....	72
Bảng 3.2: Kết quả đánh giá cho nông nghiệp.....	73
Bảng 3.3: Tổng hợp kết quả đánh giá chung của các loại THPTN cho ngành nông nghiệp huyện Đại Từ, tỉnh Thái Nguyên.....	75
Bảng 3.4: Tổng hợp đánh giá riêng các chỉ tiêu của THPTN đối với sản xuất lâm nghiệp.....	77
Bảng 3.5: Kết quả đánh giá tổng hợp cho phát triển lâm nghiệp.....	78
Bảng 3.6: Bảng tổng hợp kết quả đánh giá ngành sản xuất nông, lâm nghiệp.....	80
Bảng 3.7: Kết quả đánh giá tổng hợp các loại THPTN cho phát triển nông, lâm nghiệp huyện Đại Từ, tỉnh Thái Nguyên.....	80
Bảng 3.8: Kết cấu một số mô hình nông - lâm kết hợp.....	88

DANH MỤC CÁC HÌNH

	<i>Trang</i>
Hình 1.1. Sơ đồ hệ thống phân loại của Vũ Tự Lập (1974).....	22
Hình 1.2: Sơ đồ quy trình các bước nghiên cứu.....	28
Hình 2.1: Bản đồ hành chính huyện Đại Từ	31
Hình 2.2: Bản đồ địa hình huyện Đại Từ.....	37
Hình 2.3: Bản đồ thổ nhưỡng huyện Đại Từ.....	45
Hình 2.4: Bản đồ thảm thực vật năm 2011 huyện Đại Từ.....	50
Hình 2.5: Bản đồ các tổng hợp thể tự nhiên huyện Đại Từ	62
Hình 2.6: Chú giải bản đồ các tổng thể tự nhiên huyện Đại Từ.....	63
Hình 3.1: Sơ đồ quy trình đánh giá, phân hạng mức độ thích nghi sinh thái của các đối tượng sản xuất với điều kiện tự nhiên của địa phương ..	65
Hình 3.2: Bản đồ đánh giá các tổng hợp thể tự nhiên huyện Đại Từ.....	82
Hình 3.3: Sơ đồ vòng xoáy đói nghèo của người dân miền núi.....	86
Hình 3.4: Sơ đồ lợi ích KT - XH và môi trường của mô hình NLKT.....	87
Hình 3.5: Bản đồ định hướng sử dụng các tổng hợp thể tự nhiên phát triển nông - lâm nghiệp huyện Đại Từ	91

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Trong sản xuất nông - lâm nghiệp, các điều kiện tự nhiên là những yếu tố ảnh hưởng và những yếu tố quyết định rất lớn tới sự phát triển của ngành.

Thái Nguyên là một trong những tỉnh có điều kiện tự nhiên thuận lợi cho sản xuất nông - lâm nghiệp. Tuy nhiên ngành nông - lâm nghiệp của tỉnh không chiếm tỷ trọng cao trong cơ cấu GDP toàn Tỉnh nhưng đã góp phần giải quyết việc làm, xóa đói giảm nghèo cho người lao động ở nông thôn, góp phần tích cực vào sự nghiệp công nghiệp hóa - hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn ở vùng trung du và miền núi.

Đại Từ là một huyện miền núi và trung du thuộc tỉnh Thái Nguyên, là huyện có điều kiện thuận lợi cho phát triển cây công nghiệp lâu năm và phát triển lâm nghiệp, cũng là một trong những huyện nghèo, kinh tế - xã hội phát triển chậm so với các huyện khác. Đại từ là huyện là tỉnh có nhiều tiềm năng về đất đai, khí hậu, tài nguyên khoáng sản, Đại Từ có nhiều điều kiện phát triển toàn diện các ngành kinh tế đặc biệt là phát triển nông, lâm nghiệp và du lịch. Đặc biệt khí hậu và đất đai đã tạo ra những điều kiện để huyện phát triển đa dạng các giống cây trồng, vật nuôi đặc biệt là cây chè tạo nên sản phẩm chè nổi tiếng như chè La Bằng, Khuân Gà (Hùng Sơn)... Tuy nhiên, việc quan tâm đầu tư để khai thác các nguồn lực của huyện phục vụ mục tiêu phát triển kinh tế hiện nay còn chưa tương xứng. mặc dù huyện Đại từ có nhiều tiềm năng để phát triển kinh tế, nhưng công tác khai thác, sử dụng các nguồn lực còn thiếu tính lâu dài và đồng bộ trên toàn khu vực. Để có quy hoạch phát triển kinh tế bền vững, phát huy được thế mạnh của huyện, cần có những nghiên cứu đánh giá tổng hợp điều kiện tự nhiên nhằm xây dựng cơ sở khoa học cho việc định hướng phát triển, nâng cao năng suất, chất lượng, giá trị sản phẩm nông - lâm nghiệp, đảm bảo phát triển bền vững kinh tế - xã hội của huyện. Chính vì vậy, sự lựa chọn đề tài “*Đánh giá tổng hợp điều kiện tự nhiên huyện Đại Từ - tỉnh*